higher education & training

Department:
Higher Education and Training
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

T350**(A)**(J26)T

NASIONALE SERTIFIKAAT

CHEMIE N4

(15040004)

26 Julie 2019 (X-Vraestel)
09:00–12:00

Hierdie vraestel bestaan uit 7 bladsye en 1 periodieke tabel.

Kopiereg voorbehou

DEPARTEMENT VAN HOËR ONDERWYS EN OPLEIDING
REPUBLIEK VAN SUID-AFRIKA

NASIONALE SERTIFIKAAT
CHEMIE N4
TYD: 3 UUR
PUNTE: 100

INSTRUKSIES EN INLIGTING

1. Beantwoord AL die vrae.
2. Lees AL die vrae aandagtig deur.
3. Nommer die antwoorde volgens die nommeringstelsel wat in hierdie vraestel gebruik is.
4. Sketse moet groot en netjies wees.
5. Skryf netjies en leesbaar.

Kopiereg voorbehou

VRAAG 1: CHEMIESE BINDING

1.1 Verskeie opsies is gegee as moontlike antwoorde op die volgende vrae. Kies die antwoord en skryf slegs die letter (A–D) langs die vraagnommer (1.1.1–1.1.5) in die ANTWOORDBOEK neer.

1.1.1 Die volgende stof is NIE 'n kovalente verbinding nie:

A $C\ell_2$
B H_2O
C NH_3
D HNO_3

1.1.2 Watter EEN van die volgende beskryf 'n *elektrovalente binding* ('electrovalent verbinding') die beste:

A Molekules wat min aantrekkingskrag het vir mekaar
B Simmetriese rangskikking van ione met 'n teenoorgestelde lading
C Goeie termiese en elektriese geleidingsvermoë omdat elektrone vry is om in leë ruimtes te beweeg
D Smeebaar en buigbaar

1.1.3 Watter EEN van die volgende is niepolêr:

A H_2O
B H_2S
C C_2H_4
D SO_2

1.1.4 'n … binding is die binding tussen dipole van dieselfde stof of tussen dipole van verskillende stowwe.

A Waterstof-
B Kovalente
C Datief kovalente
D Elektrovalente

1.1.5 'n … binding is die binding wat voorkom wanneer een of meer elektrone van een atoom na 'n ander oorgedra word sodat die ione wat gevorm word die elektronkonfigurasie van een van die edelgasse het.

A Elektrovalente
B Kovalente
C Datief kovalente
D Waterstof-

(5 × 2) (10)

1.2 Die volgende stowwe is gegee:

MgO	H_2O	O_2	I_2	$CC\ell_4$	SO_2	N_2	Ne

Kies uit die lys stowwe hier onder 'n stof wat ... is/het:

1.2.1 polêre molekules

1.2.2 nie-polêre molekules

1.2.3 'n kovalente verbinding

1.2.4 'n elektrovalente verbinding

1.2.5 'n kovalente binding

1.2.6 Van der Waals-kragte

1.2.7 'n datief kovalente binding

1.2.8 'n waterstofbinding

1.2.9 'n edelgas

1.2.10 'n ioniese binding

(10 × 1) (10)

1.3 Noem VYF soorte energie wat tydens die vorming van natriumchloried voorkom. (5)

[25]

VRAAG 2: CHEMIESE GEOMETRIE

2.1 Beantwoord die volgende vrae met verwysing na die BF_3-verbinding.

2.1.1 Benoem hierdie verbinding. (1)

2.1.2 Hoeveel pare elektrone is betrokke by 'n BF_3-molekule? (1)

2.1.3 Skryf die hoek neer wat in 'n BF_3-molekule voorkom. (1)

2.1.4 Wat is die vorm van 'n BF_3-molekule? (1)

2.1.5 Hoeveel alleenpare elektrone kom in 'n BF_3-molekule voor? (1)

2.1.6 Hoeveel valenselektrone kom in 'n BF_3-molekule voor? (1)

2.1.7 Geld die oktetreël vir 'n BF_3-molekule? (1)

2.1.8 Teken 'n Cooper-struktuur van 'n BF_3-molekule. (2)

Kopiereg voorbehou

2.2 Is die radius van die fluooratoom kleiner, groter of net so groot as dié van die stikstofatoom? Verduidelik jou antwoord. (3)

2.3 Watter van die volgende ione het die kleinste radius? Verduidelik jou antwoord.
Li^+
Be^{+2} (3)

2.4 Verduidelik die begrip *resonansie* deur gebruik te maak van strukturele formules vir die karbonaatioon. (4)

2.5 Noem TWEE verbindings wat elk twee alleenpare elektrone het. (2)

2.6 Noem EEN geskikte voorbeeld van elk van die volgende geometriese vorms:

2.6.1 Lineêre struktuur

2.6.2 Tetraëdriese struktuur

2.6.3 Trigonale piramide

2.6.4 Oktaëdries

(4 × 1) (4)
[25]

VRAAG 3: SURE EN BASISSE

3.1 Gegee: $H_2O_{(\ell)} + H_2O_{(\ell)} \rightarrow$

3.1.1 Voltooi die gegewe reaksie. (2)

3.1.2 Verduidelik waarom hierdie reaksie as amfoteries beskou word. (1)

3.2 Koolstofdioksied los in water op en vorm koolsuur (H_2CO_3).

3.2.1 Skryf die reaksie neer wat wys dat H_2CO_3 in water oplos. (3)

3.2.2 Skryf die K_a waarde van die vergelyking wat in VRAAG 3.2.1 beskryf is, neer. (2)

3.2.3 Verduidelik hoekom die K_a vir H_2CO_3 laag is. (2)
[10]

VRAAG 4: KOOLSTOFCHEMIE

4.1 Noem DRIE onsuiwer vorme van koolstof. (3)

4.2 Voltooi die volgende reaksie: $C + 4\,HNO_3 \rightarrow$ (3)

4.3 Gee EEN term vir elk van die volgende beskrywings. Skryf slegs die term langs die vraagnommer (4.3.1–4.3.4) in die ANTWOORDBOEK neer.

4.3.1 Die fisiese vorm van koolstof wat in potlode gebruik word

4.3.2 Die algemene naam van koolstofdioksied in vaste vorm

4.3.3 Die koolstofoksied wat 'n sterk reduseermiddel is

4.3.4 Die koolstofoksied wat 'n gas met 'n slegte reuk is

(4 × 1) (4)

[10]

VRAAG 5: WATERSTOFCHEMIE

5.1 Gee EEN voorbeeld van elk van die volgende hidriede:

5.1.1 Kovalente hidried

5.1.2 Ioniese hidried

5.1.3 Interstisiële hidried

(3 × 1) (3)

5.2 Noem EEN gebruik van elk van die volgende:

5.2.1 Deuterium

5.2.2 Tritium

(2 × 1) (2)

5.3 Noem EEN fisiese eienskap van waterstof. (1)

5.4 Skryf die gebalanseerde reaksie van magnesium met water neer. (2)

5.5 Voltooi die volgende reaksie: $CaH_2 + H_2O \rightarrow$ (2)

[10]

VRAAG 6: STIKSTOFCHEMIE

6.1 Voltooi die volgende reaksie: $Ca(OH)_2 + 2NH_4C\ell \rightarrow$ (3)

6.2 Ammoniak word in die bedryf met die Haberproses vervaardig.

Skryf die reaksie van die Haberproses neer. (2)

6.3 Noem die industriële proses wat gebruik word om salpetersuur ('nitric acid') voor te berei. (1)

6.4 Ammoniak reageer maklik met suurstof.

Skryf die gebalanseerde reaksie neer. (4)
[10]

VRAAG 7: SUURSTOFCHEMIE

7.1 Verduidelik hoe O_3 in die laboratorium voorberei word. (2)

7.2 Noem VIER maniere om suurstof in die laboratorium voor te berei. (4)

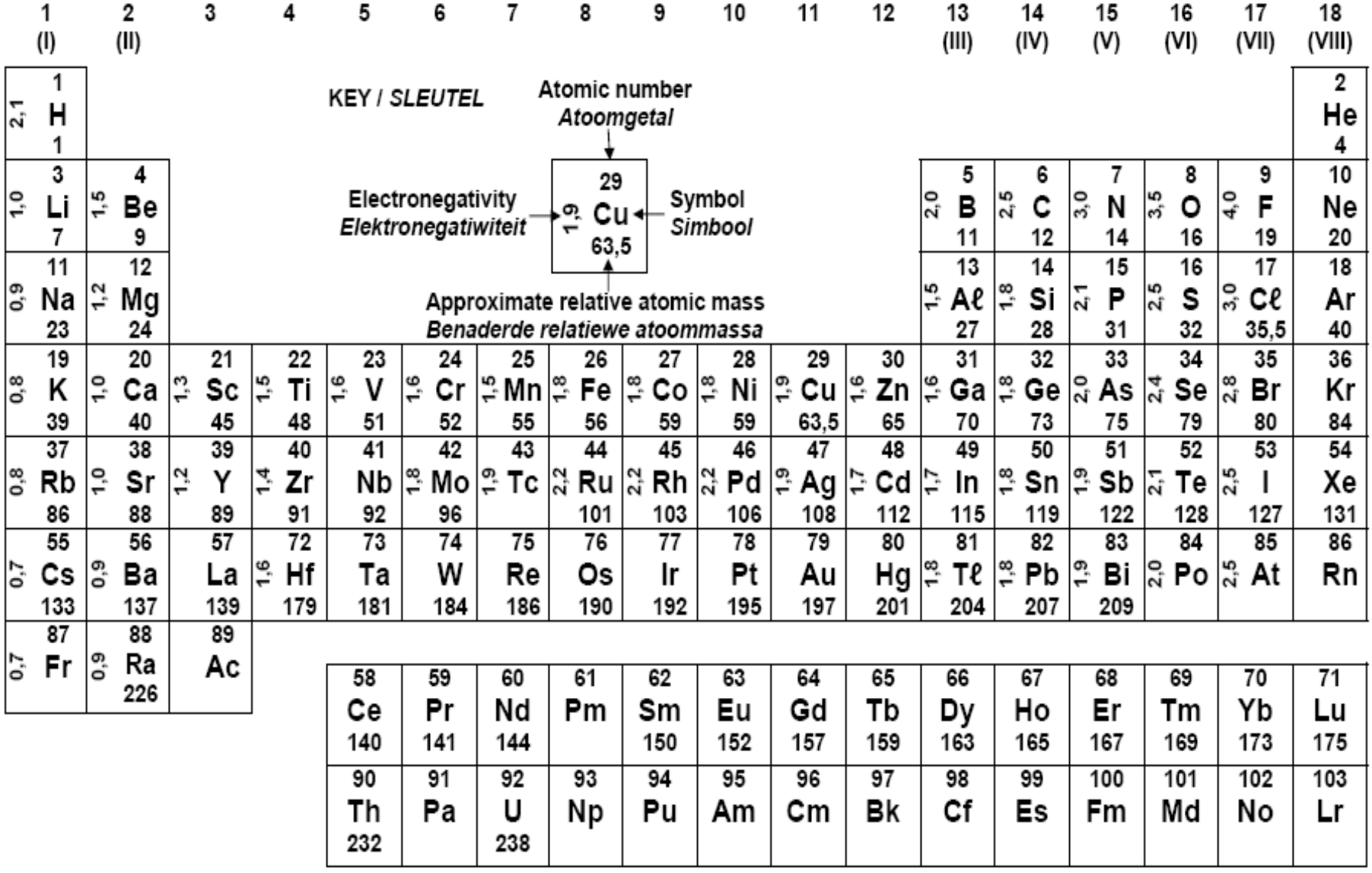
7.3 Voltooi die volgende reaksie: $C + 4HNO_3 \rightarrow$ (3)

7.4 Gee die chemiese naam vir H_2O_2. (1)
[10]

TOTAAL: 100

Kopiereg voorbehou

THE PERIODIC TABLE OF ELEMENTS
DIE PERIODIEKE TABEL VAN ELEMENTE

(15040004)

Kopiereg voorbehou